

יושב בשורה הראשונה. הסרט היה מרגש מאד. הוא נעשה בלי פאזר. בלשון של המעשה. ועל כן היה מועז שבעתים. כאשר נדלקו האורות. ראיתי כי הדמויות ועמדות בעיני אשתי. עמדו במקומן והמתן לצאת הקהל. בנין עם אף הוא. פנה לאחור והחל מתקרב לעבר היציאה. דרכו עברה על פנינו. ראיתי שעיניו סמוקות מבכי. הוא הסתכל נבוהה. מבלי לראות דבר. לפתע נגענו מבטו בעיניה הדומעות של אשתי. אני משוכנע שלא זיהה אותה באותו רגע. אותי לא ראה כלל.

הוא ניגש אליה, הדביק נישוקה זמיצחה, והמשיך בדרךו כרי אומר דברים.

ראיתי לא פעם את בנין במצב דומה של אכסטאזה. בייחוד אחרי נאומו הגדול לים כנסת.

כאשר הוא מסיים את אחד הנאומים האלה הוא חוזר למושבו, יושב כמה

בנין עם גורדה (בהריוויה) רוברטפריי

דקות. קם ויוצא למיסדרון. לא פעם נתקלתי בו שם. לחצתי את ידו ואמרתי לו שאף כי אני מסכים אף למילה אחת שאמר, היה זה נאום מרשים. בכל פעם הודה לי באדיבות. ובכל פעם שמתי לב לכך כי במצב כזה אינו יכול לשמוע הערות ענייניות. כל ההתרגשות מטשטשת את חושינו וכי דרושות לו כעשרי עשרים דקות כדי לחזור לאיתנו.

כרגעים כאנה רואים את בנין השני, את המנהיג הרגשני, האחוז באכסטאזה, המרבה את עמו ואף הוויסטוריה, הנישא על כנפיו הזון המנתק אותו מיד מכל מציאות.

מי שנהנה מן הפארודיות של טוביה צפיר, היה עלול לקבל רושם מוטעה מאד על הנואם. בנין מחשב את נאומו. הוא מתכנן אותם טוב מראש. אך כאשר הוא עומד על מירפסת ברחוב אלנבי ונואם לפני ההמונים, כפי שנהג לעשות בשנות ה-50, או כשהוא עומד כיום על דוכן הכנסת ונואם לפני משומים "כיים" — האיש שרמי באכסטאזה משכרת. הוא מאמין לחלוטין בכל מילה היוצאת מפיו. הוא חש כי ההיסטוריה העברית מדברת מגרוננו.

מי שמתעלם מן הצד הזה של בנין, אינו מסוגל לתפוס את האיש ואת הפוטנציאל ציאל הגלום בו. לטובה או לרעה. זהו איש מורכב מאד. דמאגוג מוחזן ואישיות רגשני. משכני ופרימטי טיבי. מקסים במועז איש וברימטי. זהו המשקפתו ההיסטורית. בתתי ראציונלי ביסודו, כנה בישרון נור. החושב את דבריו כמעשה של היגיון צרוף. ישר מואייזממוחה כי חינו האישיים, וזונה באימפוסטריות גמורה ביחסו-עמום.

מכל הדברים שכתבתי כאן ברור כי אני שונא את האיש, וכי אני

רחוק מאד מלזלזל בו. והזקא משופכך אני פוחד.

אין מה לחשוש מפני נוכח קטן, מפני פוליטיקאי שיגרתתי המולך והקריב כל קורבנו על מזבחה קאריירה קטנה והנאות עזובות. איש כזה אינו יכול להיות הרבה ואינו איש חזק, השומע באוזניו את קול פעמי ההיסטוריה, יבנה החיות מסוכן מאד.

ההבדל בין השניים בלט באותו עימות טלוויזיוני אומלל, לפני שבוע. הציבור חש כי בצד האחד יושב פוליטיקאי רדוד, חלקלק, שאינו מאמין אף למילה אחת היוצאת מפיו. בצד השני ישב אדם העשוי מיקשה אחת. המשוכנע לחלוטין בצדיקתו. ייתכן מאד שהתלשמות בלתיאמצעית זו גרמה לתווה המכרעת של הרגע האחרון.

הפשטן הנורא

ל איזו דמות היסטורית ניתן להשוות את בנין? לגנדי עיני עולה דמותו של מכסימיליאן הרובספייר, המנהיג המהפכני הצרפתי, "הפשטן הנורא". האיש שלא ניתן להשתייחו. האיש שידע לפשט את כל הבעיות המורכבות של האנושות ול-הניסין למוט-סדום של שתיים-שלוש סיסמאות. האיש שנעזר בגיליוטינה, כדי לגאול את האנושות מכל אי-צדק ועוולה. האיש שדגל בראציונליזם צרוף, ושלא היה כלל מסוגל לתפוס עד כמה הוא בלתי-ראציונלי במהותו.

איש חזק, איש מסוכן.

פעמים רבות נשאלתי: האין הוא פא-סיסט? נאומו חוצבי-הלהבות, קנאותו הלאומנית, פנייתו אל הרגשות העמוקים ביותר של ההמון, הרמאגוניה הסוציאלי-שלו — האין כל אלה מזכירים את הדיקטטורים הגדולים של שנות ה-30?

לא. מנחם בגין אינו פאשיסט. הוא משוכנע שהוא דמוקרט אמיתי וליברל אמיתי. דוגמת המנהיגים הלאומניים הגדולים של המאה שעברה. לדעתי, אדם שיש לו דימוי-עצמי כזה אינו יכול להיות פאשיסט. הפאשיסט האמיתי הוא אדם הבו לליברליזם והשונא את הדמוקרטיה.

אולם הגדרה זו אינה מרגיעה אותי. בנין הוא לאומן קיצוני. תחת כנפיו לאיש כזה יכולים לחסות יסודות בלתי-שפויים, קיצוניים הרבה יותר — ויש נרי עינים כאלה בארצנו. הם קטנים כיום, אך באווירה הנכונה הם עלולים להתפשט במהרה.

בנין הוא עתה מנהיג המדינה. אין הוא מנהיג בליכוד, אך במדינה יקרה מה שקרה בבת-איה, ולאחר מכן בליכוד: ליד בנין מתגמרים כל האחרים, ואחרי זמן קצר יהיה הוא האיש האחד, היחיד, שיקבע בכך דבר.

מנהיג כזה יכול לשחרר כוחות, שגם הוא עצמו לא יוכל להשתלט עליהם. כאשר הוא פותח את הסכר לפני זרם ההתלהבות הלאומנית, הוא ייגשא בעצמו על פני הגלים הסוערים מבלי שיוכל לעצור בעדם. או אף לכוננם. זה קרה לאישים אחרים מסוגו בהיסטוריה. זה עלול לקרות גם לו.

הוא אומר שהוא רוצה בשלום, ואני מאמין לו. הוא אומר שברי ציוני ההגברות, הרוגות האדם במדינה, ואני מאמין לו. אבל ררי זו מדינה המיוחמה בתתימנועית, והיא תביא בהכרח לצימצום הדרי יית-האדם.

זה עשוי לבוא בהדרגה. בנין בעצמו בוודאי יצטער על כך. אך לא ניתן לבצע את איש כרוך בדיכוי, מבלי שהדבר יהיה תוצאה של תוכנית להשתיק את ה"בתוכנתנים". בקריאת דרור לכוחות אפי לים, שהתחבאו עד כה בשולי החברה. הדברים לא יקרו מחוץ למתח.

הם יחיו הדרגתיים. אך אם לא ייעצר התהליך בעודימועית, הוא עתה הזוויד אסון.

ברגע זה מקננת בדיכוי דאגה עמוקה העתיד הדמוקרטיה הישראית, העתיד המדינה עצמה.

לעניינות עומדות הדמויות הגדולות של ההיסטוריה היהודית, הנערצות על בנין והסיוני: שימעון ברגיורא, אליעזר ברייאיר, שימעון בריכוכבא.

אנשים חזקים, אנשים מסוכנים. הם גרמו פעמיים להורבן הבית השני.

במדינה

העם

התגובה הרגילה

ייגאל ידון יהיה

שר-מצדה ופראטוי

שרון יקים קואליציה עם ר"ע

השילטון במדינה יכול להתחלף, אבל לא העם. אפילו אם זה אותו העם שי-ההליף את השילטון.

כך הסתבר השבוע, בפעם נוספת, כאשר העם השעלה את מנחם בגין לשילטון וחולל מהפכה הסרת-תקדים בחיי העם הי-יהודי בעת החדשה. הגיב על מה שאירע בדרך האופיינית לו תמיד במצבייח-הדרה: בחזוק.

גל של בדיחות הציף את המדינה. חלק מהן היו בדיחות-זוועה מקאבריות. הפחות אכזריות שבהן התייחסו לתוצאות הבחירות ולשינויים העלולים להתחולל במדינה ובאורח-החיים בא.

צורר בדיחות לדוגמא. מאלה ששטפו השבוע את הארץ, כאילו כדי לנקותה ולטהרה ממתח הבחירות:

● פלאטו-שרון מקים קואליציה עם הל"ע. למפלגה החדשה יקראו: "פשל"ע".

● ייגאל ידון מצטרף לקואליציה עם הליכוד. הוא ישמש בתור שר-מצדה.

● הסיסמא החדשה של הליכוד: "תרמי תי-דס!"

● פעם היו אומרים "בבנין הארץ נגור חם". היום צריך לומר: "בהגנת-הארץ נגנחם".

● מה יהיה המעשה הראשון שיעשה בנין בתפקידו כראש-משלה?

הוא יחדש את המילחמה עם הבריטים.

קרב הירושה

מי עתה רשת את מקומו של בנין

בראשות הליכוד?

כאילו לא די היה במהפכה הדראמטית שאירעה רק לפני שבוע, בעת שנודעו תוצאות הבחירות, באה מחלתו הפתאומית של בנין, ערב השירות הקואליציונית על הרכבת משלתו. כדי להוסיף נוסף של דראמה לאירועים המרגשים.

לרגעם, בטרם התברר לאשורו מצב בריאותו של בנין (ראה עמודים 25-24) נודמה היה כי הוא נתקף בהתקף-לב שני העלול לסכן את בריאותו. גררה הסטואציה אסוציאציה מיידית לגורלו של משה בן-עמרם. האם נגור על מנחם בגין גורלו של משה, שאלו רבים את עצמם, על מי שקל "כי מנגד תראה את הארץ ואליה לא תבוא"?

בקרב ראשי הליכוד היתה הדאגה המור-רה הרבה יותר. בעת שבנין אושפז בחדר היחידה לטיפול נמרץ בבית-החולים איכ"ר, התכנסו הם במלון זן בתל-אביב, כדי לדון על הצעדים להרכבת הממשלה החד-שה ועל הבעיות הכרוכות בכך. למרות שאיש מהם לא הזכיר זאת מפורש ואיש לא העז להעלות על דל שפתיו את האפשרות כי עלול להתרחש גם הגרוע מכל, הרי באופן בלתי מודע החלה למעשה כבר מילחמת הירושה על מקומו של מנחם בגין, במקרה שייאלץ לפרוש מתפקידו.

בקרב עסקני המיפלה הפחות בכירים דיברו על כך ביתר גילוי-לב ופתחות. מצב בריאותו של בנין צורר דאגה. צריך היה לקחת בחשבון אפשרות של הסתל-קו מהנהגת המיפלה. מצב זה בישר היערכות לקראת מצב שהליכוד טרם ידע אותו: התמודדות על ראשות המיפלה. ההחלטה ש"ל לנדאו" דבר אחד ברור: כל עוד מסוגל מנחם בגין לתפ-קד, אפילו אם יוטלו עליו מיגבלות בשל מצב בריאותו, הוא יישאר המנהיג הבלתי מעורער של המיפלה. אפילו יצטרך להיות מאושפז לתקופה ממושכת ורופאיו יאסרו עליו הופעות פומביות או השתתפות ב-ישיבות ודיונים, אין ספק ששום הכרעה לא תיפול בליכוד, לאיזה כיוון שהוא. מבלי שבנין עצמו הוא שיאשר אותה או יחליט עליה בעצמו. אין גם ספק כי אם יתעורר הצורך במציאת יורש לבנין עוד בחייו, יבחר זה יורש הירכה לברכתו של בנין. במצב זה ניתן היה קל להעריך ולנבא את ההיערכות הפנימית הצפויה בליכוד.

כאשר יתפתח הקרב על הירושה, הנמצא עתה רק בראשיתו.

האיש מיספר שניים בליכוד הוא, כיום שמחה ארליך. מנהיגה של המיפלה הלי-ברלית. ארליך בן ה-62, בעל מיפעל לאופי-טיקה, שהתפקיד הבכיר ביותר שמילא עד כה היה סגן ראש עיריית תל-אביב (בשנים 69-1965). מיועד לתפקיד שר-האוצר עד ממשלת הליכוד. בהיעדרו של בנין הוא ממלא את מקומו בתוקף תפקידו כיושב-ראש הנהלת הליכוד. אולם ברור שהוא לא יוכל לכהן כיוורשו של בנין. שכן, הירוש חייב להימנות על החטיבה הגדולה ביותר מהחטיבות המרכיבות את הליכוד — תגור-עת החרות.

יורשו הטבעי של בנין בתנועת החרות, עד לפני מיספר חודשים, היה חברו הטוב, איש המישפחה הליחמת חיים לנדאו. לנדאו בן ה-63, מהנדס בניין במיקצועו, שניהן כשר הפיתוח בממשלת הליכוד הלאומי (70-1968), איבד את מעמדו במיפלה כאשר החליט לפני מיספר חודשים כי הוא מפנה מרצונו את מקומו בכנסת. כדי לתת הזדמנות לצעירים. נראה כי לנדאו נואש מהיתקוה כי הליכוד יגיע לשילטון אי-פעם. הוא נתפס לפסימיזם, הפתיע את חבר-ריו כאשר הודיע על פרישתו.

החלטת הפרישה של לנדאו, למרות שי-נעשתה מרצונו ולא עקב הדחה, פגעה ב-מעמד הסמכותי שהיה מורו ל צידיו של מנחם בגין וכסגנו הבלתי מוכתר. קשה לתאר מצב בו יוכל לנדאו לחזור ולהח-זיר לו את מעמדו. אולם אנשי חרות מציי-נים כי לנדאו נשאר עדיין חברו הקרוב והנאמן ביותר של בנין. לא מן הנמנע כי יוצר מצב בו יימנה אותו בנין ליורשו. אלא שזהו מצב תיאורטי בלבד. שכן לנדאו אינו חבר-כנסת. משום כך, לא יוכל גם לקבל על עצמו את תפקיד ראש-הממ-שלה. אפילו אם ירצה בנין בכך.

תדמית גבושה יותר, במצב דומה לזה של לנדאו נמצא גם ראש תנועת שלומציון, אלוף (מיל), אריק שרון. הוא נקלע למצב טראגי אף יותר מזה של לנדאו. שכן אריק הוא למעשה מחולל הלי-כוד ומקימו. הוא האיש שזרע את הזרע

לנדאו (בבית-החולים) ביקור אצל בנין

שאחרים קוטפים עתה את פרונו. לוליא היה אריק כה חסר סבלנות ולא היה פורש מהליכוד ערב הבחירות ומקים את תנועת שלומציון, אין כמעט ספק שי-הוא היה מגיע ככוח אישיותו וסמכותו ל-מעמד יורשו של בנין, אפילו שהשתייך מבחינה אירגונית לחטיבת הליברלים בלי-כוד. לוא היה נשאר בליכוד, היה אריק מביא עתה למצב אליו חתל: ביטול החטי-בות. הוא היה כובש על עצמו את המקום בצמרת וכשהוא נהנה מאמונו של בנין ומחיבתו האישית, ייתכן והיה מגיע לתפ-קיד היורש.

במצב הנוכחי אין לאריק כל סיכוי להי-כלל אף בין המועמדים להתמודד על ירו-שתו של בנין. מבחינה זו עדיף מצבו של (המשך בעמוד 32)